

TOPLUM RUH SAĞLIĞI MERKEZLERİ HAKKINDA YÖNERGE
(16/02/2011 tarih ve 7364 sayılı Makam Onayı ile yürürlüğe girmiştir.)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 - (1) Bu Yönerge'nin amacı: ağır ruhsal bozukluğu olan hastalara, toplum temelli ruh sağlığı modeli çerçevesinde psikososyal destek hizmetlerinin verilmesi, takip ve tedavilerinin gerektiğinde evde sağlık hizmetleri uygulamasına entegre bir şekilde yaşadıkları ortamda sunulabilmesi için, Sağlık Bakanlığına ait yataklı sağlık tesislerine bağlı olarak faaliyet göstermek üzere toplum ruh sağlığı merkezlerinin kurulması ve işleyişi, asgarî fizikî şartları ile bulundurulması gereken araç, gereç ve personel standardının ve ilgili personelin görev, yetki ve sorumlulukları ile uygulamanın denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenerek hizmetin etkin ve ulaşılabilir bir şekilde sunulmasını sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2 - (1) Bu Yönerge, Sağlık Bakanlığı tarafından toplum ruh sağlığı merkezi açmaya yetkili kılınacak Sağlık Bakanlığına ait yataklı tesisleri ve bu birimlerde görevlendirilecek personeli kapsar.

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönerge, 24/04/1930 tarihli 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 3 üncü maddesinin 13 üncü bendine ve 13/12/1983 tarihli ve 181 sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 10 uncu maddesinin (a) bendine ve 43 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 - (1) Bu Yönergede geçen tanımlardan;

a) Ağır ruhsal bozukluk: Bilişsel, yönetsel ve sosyal beceri alanlarındaki yıkıcı etkisi nedeniyle yeti yitimi ile giden şizofreni ve benzeri psikotik bozukluklar ve duygudurum bozuklukları gibi kronik ruhsal hastalıkları,

b) Bakan: Sağlık Bakanını,

c) Bakanlık: Sağlık Bakanlığını,

ç) Bakım kurumu: Ailesinin yanında yaşayamayacak ve tek başına hayatını idame ettiremeyecek durumda olan, sürekli bakıma muhtaç hastaların kaldığı kuruluşları,

d) Damgalama: Ruhsal bozukluğu olan hastaların hastalıkları nedeni ile menfi ayrımcılığa maruz bırakılmalarını,

e) Gezici ekip: Merkezin sorumlu olduğu bölgede gerektiğinde araçla veya araçsız sahaya çıkıp hastaya hizmet veren ve merkez personelinden oluşturulan ekibi,

f) Güvenlik görevlisi: Merkezin ve şahısların can, mal ve huzurunu sağlamak için özel güvenlik yasası kapsamında gözetim, denetim ve kontrol yaparak asayiş ve güvenliği sağlamak amacıyla görevlendirilen, Özel Güvenlik Görevlisi Kimlik Kartı sahibi kişiyi,

g) İş uğraş terapisti veya usta öğretici: Beceri öğretimi ve uygulamalarında sanat/zanaat dalında iş ve teknik eğitim branşlarındaki atölye ve meslek dersleri eğiticisi olarak görevlendirilmiş veya mezuniyet belgesi "iş uğraş terapisti belgesi" gibi alanla ilgili eğitimi belgelenmiş kişiyi,

f) Korunmalı iş yeri: Korunmalı evlerde veya ailesinin yanında kalan hastaların çalışabilmesi için diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteklediği işyerlerini,

g) Merkez: Sağlık Bakanlığına ait ruh sağlığı ve hastalıkları hastaneleri ve bünyesinde psikiyatri kliniği veya yeteri kadar ruh sağlığı ve hastalıkları uzman tabibi bulunan genel hastanelere bağlı olarak, ruh sağlığı ve hastalıkları uzman tabibinin sorumluluğunda faaliyet göstermek üzere açılan ve Bakanlık tarafından tescil edilmiş toplum ruh sağlığı merkezini,

ğ) Müdürlük: İl sağlık müdürlüklerini,

h) Sağlık tesisi: Sağlık Bakanlığına ait yataklı tedavi kurumlarını,

ı) Sorumlu uzman: Toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerinin bir ekip anlayışı içerisinde planlanması ve yürütülmesini sağlamak amacıyla bu Yönergenin 9 uncu maddesinde belirtilen usulle görevlendirilen ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanını,

i) Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Çalışma Prensipleri Genel Uyum ve Teori Eğitimi: Toplum ruh sağlığı merkezlerinde çalışmak üzere görevlendirilen personelin yeterliliğini sağlamak amacı ile Bakanlık tarafından hazırlanan hemşire, psikolog ve sosyal çalışmacılar için planlanan teorik ve uygulamalı eğitimi;

j) Toplum ruh sağlığı eğitim merkezi: Kadrosu tamamlanmış, toplum ruh sağlığı merkezi çalışma prensipleri genel uyum ve teori eğitimini vermek üzere Bakanlıkça eğitim merkezi olarak tanımlanmış merkezi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkez Kurulması ve Tescil İşlemleri, Fizikî Koşullar, Araç ve Gereç Asgarî

Standardı, Ulaşım Aracı Tahsisi

Merkezin kurulması ve tescil işlemleri

MADDE 5 - (1) Merkezlerin, bağı olarak kurulacağı sağlık tesisleri, hizmet vereceği bölge ve kurulacak merkez sayısı, hizmet vereceği nüfusun demografik yapısı ve epidemiyolojik özellikleri dikkate alınarak Bakanlıkça belirlenir. İhtiyaç duyulan illerde birden fazla merkez kurulabilir ve sorumluluk bölgeleri müdürlük tarafından belirlenir.

(2) Merkezin faaliyeti, merkezin hizmet vereceği bölge ile sınırlıdır.

(3) Merkez, fizikî alt yapının yeterli olması halinde bağı olarak hizmet vereceği sağlık tesisi bünyesinde, mümkün olmaması durumunda ise müdürlükçe ilgili mevzuata uygun olarak, kiralama veya usulü dairesince başka şekilde temin edilecek ayrı binada kurulabilir. Merkezin, bu Yönergede belirlenen fizikî koşullar, personel, araç, gereç ve hizmet standartlarının sağlanmasından müdürlük ve ilgili sağlık tesisi baştabipliği müteselsilen sorumludur.

(4) Açılması planlanan merkezin mekânla ilgili hazırlıkları yapıldıktan sonra, müdürün görevlendireceği bir sağlık müdür yardımcısı başkanlığında, ruh sağlığı ve sosyal işler şube müdürü ve müdürlüğün görevlendireceği en az 1 (bir) ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanından oluşan bir inceleme ve değerlendirme komisyonu marifetiyle personel, fizikî koşullar, tefriş ve donanım asgarî standartları bakımından yerinde incelenerek hazırlanan komisyon raporuna istinaden, uygun bulunması halinde valilik onayı alınır ve komisyon raporu ile birlikte, tescil için Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça tescil işlemi yapılan merkez faaliyete başlar.

(5) Üniversite rektörlüklerin talebi üzerine, bu Yönergede belirlenen şartları taşımak ve Bakanlıkça tescil edilmek kaydıyla tıp fakültesi hastanelerine bağı merkez açılabilir.

Fizikî koşullar, araç ve gereç asgarî standardı

MADDE 6 - (1) Merkezin kullanımına tahsis edilecek bina; tercihen müstakil, en az 300m² toplam kapalı alana sahip ve toplu taşıma araçlarıyla kolay ulaşılabilir, merkezi yerlerde seçilir. Çok katlı binalarda zemin veya zemin katla birlikte birinci katlar kullanılır. Bina yangın önlemleri bakımından ilgili mevzuata uygun olmalıdır. Merkez bünyesinde bulunması gereken alanlar ile fizikî ve donanım asgarî şartları şunlardır:

a) Giriş ve karşılama alanı: Karşılama ve kayıt bankosu, güvenlik personeli için ayrılmış kontrol ve bekleme alanı, duyuru panosu, hasta ve yakınları için yeterli oturma grubu bulunan, hizmete uygun şekilde tefriş edilmiş bir bekleme mahallinden oluşan alandır.

b) Grup terapi alanı: Grup terapileri, genel toplantı ve eğitimlerin yapılabileceği, yeterli sayıda sandalye, masa, duvar tipi ve ayaklı taşınabilir yazı tahtası gibi gerekli donanıma sahip, yeterli büyüklükte alandır.

c) Uğraş terapi odaları/rehabilitasyon alanı: En az 1 (bir) adet olmak üzere içerisinde lavabo, kolay temizlenebilen masalar, yeterli sayıda tabure ya da sandalye, duvara monte sergileme rafları, duvar panosu, kilitli malzeme dolapları ve uğraşının türüne göre şövaleler, çeşitli resim gereçleri, ahşap ve takı gereçleri, nota sehpaları, müzik aletleri ve benzeri donanım olan yeterli alana sahip mekândır. Hasta sayısına ve uğraşının özelliğine göre birden fazla uğraş terapi odası yapılandırılabilir.

ç) Kütüphane ve okuma salonu: Okuma ve internet kullanımına uygun yeterli sayıda masa, sandalye, duvar panosu, bilgisayar ve kitaplıkların olduğu yeterli büyüklüğe sahip mekândır.

d) Yemek alanı ve terapi mutfağı: Hasta ve görevli personel için öğle yemeği pişirilmesi ya da dağıtımını sağlayacak ve aynı zamanda gönüllü hasta ailelerinin, gönüllülerin ve hastaların çalışmasına ve uğraşı eğitimine uygun yeterli donanım ve büyüklüğe haiz alandır.

e) Çok amaçlı salon: Hastaların dinlenme amacı ile kullanabilecekleri oturma alanları olan mekândır.

f) Hasta gözlem odası: İlaç etkisiyle uyuma-nöbet gibi durumlarda tedavi yapılabilecek donanıma haiz ve sonrasında hastanın dinlenebileceği mekândır.

g) Spor alanları: Bina içerisinde bulunması zorunlu olmayan ancak mümkün olması halinde havalandırması sağlanmış, duş ve giyinme alanlarını da içeren hastaların spor yapmasına elverişli olarak yapılandırılmış alandır.

ğ) Görüşme odası: En az 1 (bir) adet olmak üzere hekim ile hastanın görüşebileceği şekilde yapılandırılmış ve kilitli kişisel dolaplar, masa, sandalye, bilgisayar ve dosya dolabı bulunan mekândır.

h) Ekip Odası: Merkezde görevli hemşire, psikolog, sosyal çalışmacı ve iş uğraş terapisti ve/veya usta öğretici için; en az 1 (bir) adet olmak üzere dosyalama ve arşivleme işlemlerine uygun dolap, bilgisayar ve donanımları, oturma grubu ve kilitli kişisel dolaplar bulunan mekândır.

(2) Merkezde ayrıca, temizlik malzemelerinin depolandığı bir oda ayrılmalı ve hasta, hasta yakınları ve personel için yeterli sayıda lavabo ve tuvalet bulunmalı ve gerektiğinde duş imkânları sağlanmalıdır.

Ulaşım aracı tahsisi

MADDE 7 - (1) Merkez tarafından gezici hizmet vermek üzere görevlendirilen ekibin ulaşımı ile gerektiğinde hizmet verilen hastaların yaşadıkları ortamdan merkeze ve merkezden yaşadıkları ortama nakli için kullanılmak üzere bir hasta nakil aracı tahsisi yapılır. Gerekli koordinasyon sağlanmak kaydıyla, evde sağlık hizmeti veren müdürlük veya sağlık tesislerindeki, evde sağlık hizmeti için tahsis edilmiş, ulaşım ve nakil araçlarının ortak kullanımı sağlanır. Acil durumlardaki hasta nakilleri için 112 ambulans hizmetlerinden yararlanır.

(2) Ulaşım ve hasta nakil hizmetleri, ilgili mevzuata uygun olarak hizmet alımı veya kiralama yoluyla gerçekleştirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Personel Görevlendirilmesi, Asgarî Personel Standardı, Görev Tanımları ve Sorumluluklar

Personel seçimi ve görevlendirme

MADDE 8 - (1) Merkezde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı, sosyal çalışmacı, psikolog, hemşire, şoför, iş uğraş terapisti ve/veya usta öğretici, tıbbi sekreter, idari ve teknik personel, temizlik elemanı, güvenlik görevlisi ile ihtiyaç duyulan diğer unvanlarda yeteri kadar personel ilgili mevzuata uygun olarak valilikçe görevlendirilir. Hizmetin yoğunluğuna göre sorumlu uzmanın gerekçeli talebi, baştabibin uygun görüşü üzerine, ihtiyaç duyulan unvanlarda aynı usulle birden fazla personel görevlendirilebilir. Hizmet alımı yolu ile temin edilecek hizmetlerdeki personel sayısı, Bakanlıkça yayımlanan 2009/32 sayılı Genelge'de belirtilen azami işçi sayısına dâhil değildir.

(2) Merkezde görevlendirilecek personel, Bakanlık tarafından hazırlanan "Toplum Ruh Sağlığı Merkezi Çalışma Prensipleri Genel Uyum ve Teori Eğitimi"ni almış olan personel arasından seçilir. Bu nitelikte personel bulunmaması halinde görevlendirilen personelin en kısa sürede ilgili eğitim modülünü alması Bakanlıkça sağlanır.

Sorumlu uzman ve ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanının görev ve sorumlulukları

MADDE 9 - (1) Merkezin bağlı olduğu sağlık tesisinde görevli ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanlarından birisi, sağlık tesisi baştabibi tarafından merkezin sorumlu uzmanı olarak görevlendirilir ve müdürlüğe bildirilir. Sorumlu uzman merkezde görevli tüm personelden ilgili sağlık tesisi baştabibine karşı sorumlu olup; görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) Bağlı olarak hizmet verdiği sağlık tesisi baştabibi ile merkez arasındaki koordinasyonu sağlar.

b) Ruhsal tedavi hizmetlerini, kendisine bağlı personelin görev dağılımını, birbirleriyle olan iletişimlerini ve iş akışını bu Yönerge hükümlerine ve ilgili sair mevzuata uygun olarak planlar ve baştabibin onayına sunar.

c) Merkez tarafından takip edilen hastaların tedavilerini planlar ve yürütür.

ç) Kendisine bağlı personele ruhsal tedavi hizmetleri ve uygulamaları konusunda hizmet içi eğitim verir veya verilmesini sağlar.

d) Hizmetle ilgili periyodik toplantılar düzenler, aksaklık ve noksanlıkları tespit eder ve hizmetin geliştirilmesi ve uygulanması konusunda kararlar alır ve uygular.

e) Merkezde kullanılacak lüzumlu demirbaş, araç, gereç ve malzeme ihtiyacının tespiti ve temini ile uygun koşullarda muhafazası ve kullanılmasını sağlar,

f) Hizmetle ilgili kayıtların zamanında ve noksansız olarak tutulmasını sağlar.

g) Merkez tarafında hizmet verilen hastaların aile hekimleri ile gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

ğ) Merkezdeki hizmetlerin hasta hakları mevzuatına, mesleki etik ve tıbbi deontolojiye uygun olarak yürütülmesini sağlar.

h) Gerekirse gezici ekibinin çalışmalarına katılır.

Personelin görev ve sorumlulukları

MADDE 10 - (1) Merkezde görevlendirilecek personelin görev ve sorumlulukları şunlardır:

a) Sosyal çalışmacı, psikolog ve hemşirenin ortak görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Merkeze gelen hasta veya yakınlarına merkezin amacı ve işleyişi hakkında bilgi vermek.

2) Hastalara bireysel danışmanlık hizmeti vermek, grup terapisi yapmak ve psikososyal beceri eğitimi vermek.

3) Hasta ve ailelerine psiko-eğitim vermek.

4) Gezici ekibinin çalışmalarına katılmak.

5) Ev ziyareti sırasında yatış endikasyonu gerektiren bir durum tespit edilirse, hastanın ilgili kliniğe nakledilmesini sağlamak.

6) Sosyodemografik veri formunu doldurmak, takip görüşmelerinde izlem ölçeklerini kullanmak.

7) İstatistiksel bilgilerin toplanmasında ve değerlendirilmesinde görev almak.

8) Merkeze devamı sağlanamayan hasta veya yakınlarıyla irtibat kurmak ve merkezin hastayla bağlantısını oluşturmak.

9) Toplumun bilgilendirilmesiyle ilgili ve damgalama karşıtı çalışmalar yapmak.

b) Sosyal çalışmacının görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Merkezin sorumlu olduğu bölgedeki hastaların tespit edilmesi ve merkeze kaydını temin etmek için ilgili kurum ve kişilerle irtibat kurar,

2) Hasta ve/veya yakınlarıyla irtibat kurarak merkez hakkında bilgi verir ve merkeze davet eder,

3) Hastaneye yatışı gereken, bakıma muhtaç ya da çalışabilecek duruma gelmiş hastaların; hastane, bakım kurumu, korumalı iş yeri ihtiyacına cevap verebilmek için ilgili kurumlarla irtibat kurar,

4) Damgalama karşıtı çalışmalar için kurumlar arası işbirliğini sağlar ve geliştirir,

5) Hastaları sosyal ve hukuki hakları konusunda bilgilendirir, karşılaştıkları güçlüklerin çözümlenmesinde destek hizmeti verir,

6) Sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlarla ilişkileri sağlar.

c- Psikoloğun görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Hastaların rehabilitasyon ve psikososyal programlarını takip eder ve yazılı rapor tutar,

2) Hastaya psikometrik inceleme yapar ve gelişimini takip eder,

3) Uğraşı terapisinde iş uğraş terapistini yönlendirir.

ç- Hemşirenin görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Hastaların genel sağlık durumunu (hipertansiyon, diyabet vb.) takip eder ve yazılı rapor tutar,

2) Hasta için öngörülen tedavileri uygular ve takip eder.

d- İş uğraş terapisti veya usta öğreticinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Eğitim araçlarını hazırlar,

2) Hastaların, programda belirlenen amaca uygun şekilde eğitilmesi için gerekli önlemleri alır ve uygular,

3) Eğitim ve uğraşı planlarının birer suretini dosyalayıp saklar,

4) Eğitimde yapılan faaliyetlerin ve katılımcıların düzenli kayıtlarını tutar,

5) Eğitim saatleri dışı zamanlarda genel eğitim-öğretim ve yönetim işlerine katılır,

6) Ürün teşhir, sergi gibi faaliyetleri organize eder ve yürütür.

e- Tıbbi sekreterin görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Belirlenen amaç ve hedefleri gerçekleştirmek için planlanmış, koordine edilmiş kaynakların uygun olarak yönetilmesinde yöneticiye yardımcı olur,

2) Merkezin görev alanı kapsamındaki verilerin bilgisayar ortamına aktarılmasından sorumludur,

3) Arşiv, büro ve yönlendirme hizmetlerini yürütür,

4) Toplantı ve etkinlik organizasyonlarının yapılmasına katkı sağlar,

5) Büroya ait araç-gereçlerin bakım ve onarım işlemlerinin takibinden sorumludur,

6) Merkeze gelen hastaların ve hasta yakınlarının karşılanmasına yardımcı olur,

7) Yazışmalarla ilgili işlemleri verilen talimatlara uygun olarak yapar,

8) Tüm çalışanlara ve yöneticilere günlük aktivitelerinde dokümantasyon konusunda destek olur.

f- Güvenlik görevlisinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Yakın çevreyi gözetim altında tutarak sorumluluk verilen güvenlik bölgesinde kurallara uyulmasını sağlar,

2) Terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı emanete alır,

3) Görev yerinde güvenliği sağlamak amacı ile arama yapar,

ç) Koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyenlerin güvenlik kontrolünden geçmelerini sağlar,

d) Güvenlik hizmetlerinin satın alınması halinde, 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkartılan Yönetmelik hükümlerine göre görev ve yetkilerini kullanır.

g) Şoför, "E" sınıfı ehliyete sahip kişilerden seçilir. Görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Evde takibi yapılacak hastaları ziyaret edecek merkez ekibinin, hasta ve hasta yakınlarının ilgili yerlere güvenli bir şekilde ulaştırılması ve geri getirilmesini sağlamakla yükümlüdür,

2) Aracın bakımını düzenli olarak yapar veya yaptırır,

3) Aracın amaç dışı kullanılmasını engeller.

ğ) Hizmetlinin görev ve sorumlulukları şunlardır:

1) Merkezin temiz tutulmasını ve düzenin sürdürülmesini sağlar,

2) Mutfak hizmetleri, yemek hazırlama ve dağıtım işlerine destek verir,

3) Hastalara yemek ve çay servisi yapar. Bulaşıkların toplanması ve yıkanması ile yükümlüdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hizmetin Kapsamı, Başvuru ve Hasta Kabulü ve Merkezin Görevleri

Hizmetin kapsamı

MADDE 11 - (1) Ağır ruhsal bozukluğu bulunan hastalara ait kayıt ve istatistiklerin tutulması, kayıtlı hastaların güçlendirilmesini ve toplumla bütünleşmesini hedef alan rehabilitasyon, psikososyal beceri kazandırma ve desteklemeye ilişkin plan, program ve çalışmaların yapılması, hastalık durumlarının değerlendirilmesi, tedavi edilmesi ve izlenmesi, topluma, hasta yakınlarına, sağlık personeline ve diğer ilgili personele ağır ruhsal bozukluklar alanında eğitim verilmesi esastır. Hizmetin gerektirdiği durumlarda üniversiteler, psikiyatri hastaneleri, psikiyatri klinikleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılabilir.

Başvuru ve hastanın merkeze kabulü

MADDE 12 - (1) Merkez, kendisine bağlı bölgedeki ağır ruhsal rahatsızlığı olan hastaları tespit eder ve bu hasta veya ailesi ile telefon yoluyla irtibat kurar. Merkez ve uygulamalar konusunda bilgilendirme yapılarak hasta merkeze davet edilir. Merkeze gelemeyecek durumda olan hastalar evde ziyaret edilir ve durumları belirlenerek merkeze davet edilir. Merkezde hizmet alacak kişinin durumu ve sunulacak hizmet belirlenir. Takip ve tedavi planı oluşturularak hizmeti alacak hasta ve hasta yakınları bilgilendirilir.

(2) Evde ziyaret edilmesine rağmen merkeze gelmesi sağlanamayan hasta, ilgili uzman tabip tarafından evde ziyaret edilerek değerlendirilir ve değerlendirme sonucuna göre ya merkeze davet edilir ya da 01/02/2010 tarih ve 3895 sayılı Sağlık Bakanlığınca Sunulan Evde Sağlık Hizmetlerinin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönerge esasları çerçevesinde evde sağlık hizmeti birimi ile gerekli koordinasyon sağlanarak evde takip programı belirlenir. Evde ziyaret programına göre ekipte yer alan hekim dışı personelin görev saatleri ve uygulayacakları işlemler belirlenir, görev dağılımı yapılarak ilgililere tebliğ edilir.

(3) Merkez hizmetlerinden yararlanmak için, hastanın bizzat kendisi veya hasta yakınları tarafından talep yapılabilir. Bu durumda, merkezde verilen hizmetlere uygunluğu ve tedavi sorumluluğu açısından hastanın durumu; tanısını koyup, tedavisini planlayan ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı tabip veya merkezde görevli uzman tabip tarafından değerlendirilir. Başvuru sahibi hastalara veya aile bireylerine başvuru sonucu menfi olduğunda gerekçeli açıklama yapılır.

(4) Merkeze kabulü uygun görülen hastanın bu durumu sağlık kurulu raporuyla belgelenir. Merkeze kabulü yapılan hasta ile ilgili aile hekimine bilgi verilir.

(5) Merkezde verilecek hizmetin kapsamı, süresi ve hizmetin plan ve programı sorumlu tabibin başkanlığındaki tedavi ekibince karara bağlanır ve hizmeti alacak hasta veya hasta yakınları bilgilendirilir ve ayrıca görevli personele gerekli tebligat yapılır.

(6) Merkezce önerilen tedavi planının hastanın kendisi veya yakını tarafından kabul edilmemesi durumunda, tedavi planının uygulanmaması halinde oluşabilecek riskler hastanın kendisine veya hasta yakınlarına anlatılır. Buna rağmen hizmet kabul edilmiyor ise yazılı beyan istenir. Yazılı beyan verilmemesi halinde bu durum ilgili personel tarafından tutanak altına alınır.

Kayıtların tutulması ve istatistik görevi

MADDE 13 - (1) Merkez, hizmet verdiği bölgede ikamet eden ağır ruhsal bozukluğu olan hastaları; aile hekimleri, psikiyatri klinikleri, kaymakamlık, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu il müdürlükleri ve diğer kurum ve kuruluşlar tarafından tutulmakta olan kayıtları da kullanarak tespit eder ve kendi veri tabanını oluşturur. Merkeze devamı sağlanan hastaların psikiyatrik ve sosyal profillerinin sosyodemografik veri formu ve ölçeklerle belirlenmesi ve hizmetin sona ermesinden sonra hasta dosyalarının ilgili mevzuata uygun

olarak arşivlenmesi sağlanır. Gerekli müdahale ve hizmet planlamalarını yapabilmek amacıyla hizmet verilen nüfusun demografik yapısı dikkate alınarak gerekli veriler toplanır ve değerlendirilir.

(2)Merkezde kayıt ve takip defteri tutulması, her hastaya ait ayrı dosya tutulması, verilerin bilgisayar ortamında kaydedilmesi ve arşiv mevzuatında belirtilen süre ve şekilde muhafazası, hastalara ait kişisel bilgi ve istatistiklerin paylaşımı konusunda gerekli güvenlik önlemlerinin alınması zorunludur.

(3)Takip edilen hastanın bir başka toplum ruh sağlığı merkezinin sorumlu olduğu bölgeye taşınması durumunda gerekli bilgi ve belge bu merkeze gönderilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Merkezin Çalışma Esasları, Hasta Hakları, Hizmetin Sonlandırılması ve Eğitim

Merkezin Çalışma Esasları

MADDE 14 - (1) Merkez, ağır ruhsal bozukluğu olan hastalara sunulan ruh sağlığı hizmetini bir bütün olarak değerlendirmek ve bu kişilerin hizmetten en iyi şekilde yararlanması için ekip anlayışı ile her türlü önlemi almak, bağlı olduğu sağlık tesisi ve diğer ilgili kuruluşlarla koordinasyon ve işbirliği içerisinde çalışmak, tescil tarihinden itibaren en geç 1 (bir) yıl içerisinde hizmet verdiği bölgenin stratejik planını hazırlamak, uygulamak ve sonuçlarını izlemek ve değerlendirmekle yükümlüdür. Merkez rehabilitasyon konusunda hastaların özelliklerine uygun psikososyal destek programları geliştirerek rehabilitasyon sürecinin devamını sağlar.

(2) Merkeze devamı sağlanan hastaların farmakolojik tedavisine düzenli devam edip etmediği, ilaçlarını doğru zamanda ve dozda kullanıp kullanmadığı, yan etki olup olmadığı gibi süreçlerin takip edilmesi esastır.

(3) Merkeze devamı sağlanamayan hastaların kendileri veya yakınlarıyla irtibata geçilerek evde ziyaret edilmesi ve bu ziyaretler sırasında tedavisinin uygulanması, ailenin ve hastanın bilgilendirilmesi ve hastanın merkeze yönlendirme çalışmalarının yürütülmesi gerekir. Merkezde ya da evde takip sırasında herhangi bir sebeple hastalık belirtileri alevlenen hastanın yataklı bir psikiyatri kliniğine nakli sağlanır.

(4)Yeni tespit edilen veya önceden tespit edilmekle birlikte durumunda değişiklik olan hastalarla alâkalı olarak hastaneye yatış, bakım, çalışacak işyeri ihtiyaçlarına cevap vermek üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla irtibat kurularak gerekli bilgilendirme ve yönlendirmeler yapılır.

(5) Merkez, yerel yönetimler, bölgedeki diğer sağlık kuruluşları, üniversiteler ve ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak, gerekirse yazılı ve görsel medya aracılığı ile ağır ruhsal bozukluklar hakkında toplumu bilinçlendirme ve damgalama karşıtı çalışmalar yapar.

Hasta hakları

MADDE 15 - (1) Toplum ruh sağlığı hizmeti için kabul edilen hastalar, ilgili mevzuat tarafından belirlenen hakları korunacak Şekilde, hasta hakları ve yokmllkleri ve hizmet içeriği konusunda bilgilendirilir. Hastanın kendisi veya kanuni temsilcisi, sunulacak hizmet ve varsa riskleri konusunda her türlü bilgiyi alma; hastanın kendisi hizmeti kabul etmeme hakkına sahiptir. Hasta hakları ile ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

Hizmetinin sonlandırılması

MADDE 16 - (1) AŐađıdaki durumlarda hastaya verilen toplum ruh sağlığı hizmetine son verilir:

- a) Merkezde hizmet sunulan hastanın tedavi gerekliliğinin ortadan kalkması,
- b) Hastaya özgü hazırlanan hizmet planlarında belirlenen amaçlara ulaŐılması,
- c) Hastanın hizmeti sonlandırmak istemesi.

Eğitim

MADDE 17 - (1) Merkez personeli, bu Yönerge'de belirlenen görev ve sorumluluklarına yönelik olarak Bakanlıkça belirlenen eğitimlere tabi tutulur.

(2)Merkezde görevli sağlık personelinin sağlık hizmetleri alanındaki yenilikleri takibi, personel arasında bilgi ve uygulama birlikteliğinin sağlanması amacıyla Bakanlık tarafından "sürekli eğitim" kapsamında oluşturulan hizmet içi eğitim programları yürütülür. Personelin hizmet içi eğitimleri için, merkezde seminer, bilimsel tartıŐma ve bilgilendirme toplantıları gibi etkinlikler yapılması, gerekirse personelin diğer kurumlardaki eğitici etkinliklere katılmaları sağlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son hükümler

Denetim

MADDE 18 - (1) Merkezlerin denetimi; müdürlük bünyesindeki ruh sağlığı ve sosyal işler Őubesi tarafından gerçekleŐtirilir. Olağan denetimler Őikayet, soruŐtırma ve Bakanlık merkez teŐkilatının veya Müdürlüğün talebi üzerine yapılacak olağan dışı denetimler hariç olmak üzere, en az altı ayda bir yapılır. Denetim ile ilgili bulgular ve sonuçlar teftiŐ ve denetim defterine yazılır ve bağlı bulunduğu baŐtabiqlik vasıtasıyla merkez sorumlusuna tebliğ edilir.

Diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği

MADDE 19 - (1) Merkezler, toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerinin etkin bir Şekilde sunulabilmesi için; Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve ocuk Esirgeme Kurumu, emniyet müdürlükleri, Türkiye iş Kurumu il müdürlükleri, ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ile gönüllüler ve ilgili sivil toplum kuruluşları ile uygulama protokolleri düzenlemek suretiyle işbirliği yapabilir.

MADDE 20 - (1) Merkezde kullanılması gerekli olan basılı formlar ve standartları, veri tabanı oluşturulması ve diğer hususlarda bu yönergenin yayımı tarihinden itibaren en geç 2 (iki) ay içinde Bakanlıkça genelge çıkartılır.

Yürürlük

MADDE 21 - (1) Bu Yönerge, .../.../201.. tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Bakan onayı ile yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22 - (1) Bu Yönerge hükümlerini Sağlık Bakanı yürütür.